

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

MANEVİYAT ÜZERİNE ETÜTLER

RABI LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİ VE YAZILARINDAN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle. "R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçeğe değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." – Rabi Sacks

Vayetse:

Işık Nasıl İçeri Girer?

Neden Yaakov? Bereşit kitabındaki anlatımları okurken kendimize sürekli olarak sorduğumuzu fark ettiğimiz soru budur. Yaakov, Noah gibi, "tsadik, kendi nesillerinde kusursuz, Tanrı'yla birlikte yürüyen" ifadeleriyle nitelenmiş değildi. Avraam gibi, Tanrısal bir çağrıya cevap olarak ülkesini, doğduğu yeri ve babasının evini terk etmemişti. Yitshak gibi kendisini bir *korban* olarak sunmamıştı. Moşe'nin hayatının ilk evrelerine dair anlatımlarda gördüğümüz gibi ateşli bir adalet duygusu ve müdahale etme gönüllülüğüne de sahip değildi. Ama işte, bizler tüm zamanlar için Yaakov'un soyu, *Bene Yisrael* olarak tanımlanmaktayız. Sorunun kuvveti de buradan gelmektedir: Neden Yaakov?

Cevap, bana öyle geliyor ki, bu *peraşanın* başında çitlatılmaktadır. Yaakov bir tehlikeden diğerine doğru bir yolculuğun ortasındaydı. Esav Yitshak öldüğü zaman kendisini öldürmeye yemin ettiği için evini terk etmişti. Dayısı Lavan'ın ev halkına dâhil olmak üzereydi ki, bunun ta kendisi başka tehlikelere gebeydi. Evinden uzakta, tek başına, azami kırılma noktasındaydı. Güneş battı. Gece çöktü. Yaakov uyumak üzere uzandı ve sonra şu muhteşem vizyona tanık oldu:

Rüya gördü ve, işte, yeryüzüne sabitlenmiş ve başı göklere kadar erişen bir merdiven vardı. Ve işte, Tanrı'nın melekleri onun üzerinde çıkıp iniyorlardı. Ve işte, *A-Şem* [Yaakov'un] yanında durdu ve "Ben, baban Avraam'ın Tanrı'sı ve Yitshak'ın Tanrı'sı *A-Şem'im*" dedi. "Üzerinde yatmakta olduğun ülkeyi sana ve soyuna

vereceğim. Soyun, toprağın tozu gibi olacak. Batıya, doğuya, kuzeye ve güneye yayılacaksınız. Yeryüzünün tüm aileleri senin yolunla mübarek kılınacaklar – ve soyun [yoluyla]. Ve işte, Ben yanındayım. Gideceğin her yerde seni koruyacağım ve seni bu ülkeye geri getireceğim; çünkü seninle ilgili konuştuğularımı yerine getirene kadar seni terk etmeyeceğim." Yaakov uykusundan uyandı. "*A-Şem* kesinlikle burada ve ben [bunu] bilmiyordum!" dedi. Korktu ve dedi: "Burası ne kadar da korku verici! Burası Tanrı'nın Evi'nden başka bir şey değil; ve burası, göklerin kapısı." (Bereşit 28:12-17)

Bu bölümde dört kez geçen "ve işte", İbranice *ve-ine* sözcüğüne dikkat edin. Bu sözcük şaşkınlık ve hayret ifade eder. Yaakov'u bu buluşmaya hiçbir şey hazırlamamıştır. Bunu Yaakov da kendi sözlerinde vurgulamaktadır: "*A-Şem* kesinlikle burada ve ben [bunu] bilmiyordum!" Bu kısmın en başında kullanılan fiilin ta kendisi de beklenmedik bir karşılaşmaya işaret eder: "*Vayifga bamakom*" "Bir yere rast geldi". Daha sonraları, Hahamlarımız, *a-Makom* sözcüğünün "Tanrı" anlamına geldiğini açıklamışlardır. Dolayısıyla, şiirsel bir tarzla, *vayifga baMakom* ifadesi "Yaakov beklenmedik bir şekilde Tanrı'yla karşılaştı" şeklinde de anlaşılabilir.

Buna Yaakov'un, sıradaki *peraşada* gece vakti melekle yaptığı güreş maçını da ekleyin ve sorumuza bir cevap bulmuş oluyoruz: *Yaakov, en derin manevi deneyimlerini, gece vakti, tehlike karşısında ve evden uzaktayken yaşayan adamdır.* En beklemediği anda, akli tamamen başka şeylerdeyken, korku halindeyken ve olasılıkla

ümitsizliğin eşigindeyken Tanrı'yla karşılaşan adamdır. Yaakov, belli belirsiz bir mekânda, yolculuğun ortasında, "A-Şem kesinlikle burada ve ben [bunu] bilmiyordum!" keşfinde bulunan adamdır.

Böylece Yaakov, Tanrı'yla, Moşe'nin daha sonraları "İssızlıkta, ulumalar[ın olduğu] çoraklıkta" (Devarim 32:10) diye tarif edeceği ortamda Tanrı'yla en yakın buluşmalarını gerçekleştiren halkın atası haline gelmiştir. Benzersiz bir şekilde, Yahudiler, koca bir sürgünler dizisini atlatmış ve her ne kadar başta "Nasıl söyleriz A-Şem'in şarkısını yabancı bir toprakta?" (Teilim 137:4) demişlerse de, Şehina'nın, yani İlahi Mevcudiyet'in, hâlâ kendileriyle birlikte olduğunu keşfetmişlerdi. Diğer her şeyi kaybetmiş olsalar da, Tanrı'yla teması kaybetmemişlerdi. Hâlâ "A-Şem kesinlikle burada ve ben [bunu] bilmiyordum!" keşfinde bulunabiliyorlardı. Avraam, Yahudilere, çağın putlarına meydan okuma cesaretini vermişti. Yitshak onlara fedakârlık kapasitesini kazandırmıştı. Moşe onlara tutkulu birer adalet savaşçısı olmayı öğretmişti. Ama Yaakov onlara, tam da kendilerini en yalnız hissettikleri anda Tanrı'nın hâlâ yanlarında olduğu ve onlara ümit için cesaret ve hayal etmek için kuvvet verdiği bilgisini aktarmıştır.

Buna en derin şiirsel ifadeyi kazandıran kişi, hiç şüphesiz, Teilim kitabında David olmuştur. David tekrar tekrar, karanlığın kalbinden, kendisine ıstırap verilirken, yalnızken, acı çekerken ve korku içindeyken Tanrı'ya seslenir:

Kurtar beni, ey Tanrı,
Çünkü sular canıma kadar geldi.
Çamurlu diplere battım ve basacak yer yok.
Derin sulara geldim ve akıntı beni sürükledi.
(Teilim 69:2-3)

Derinliklerden seslendim Sana [yardım için] ey
A-Şem (Teilim 130:1)

Bazen en derin manevi deneyimlerimiz biz onları en az beklediğimiz zaman, ümitsizliğe en yakın olduğumuz noktada gelir. Taktığımız maskeler, işte o zaman çekilip çıkarılır. Azami kırılma noktamızdayızdır – ve bizim Tanrı'ya en eksiksiz şekilde açık olduğumuz ve Tanrı'nın da bize en eksiksiz şekilde açık olduğu zaman budur. "A-Şem kırık kalplilere yakındır ve ruhu ezilmiş olanları kurtarır" (Teilim 34:18). "A-Şem'in [mabul gördüğü] korbanları, kırık bir ruhtur; kırık ve ezik bir kalbi, ey Tanrı, hor görmezsin" (Teilim 51:17). Tanrı "Kırık kalplileri iyileştirir ve yaralarını sarar" (Teilim 147:3).

Bratslav'lı Rabi Nahman şöyle demişti:

Bir insan, Göklerdeki Babasına, kalbinin derinliklerinden gelen güçlü bir sesle haykırmalıdır. O zaman Tanrı onun sesini duyacak ve haykırışına doğru dönecektir. Ve bu hareketin ta kendisiyle, onu A-Şem'e yönelik gerçek hizmetten alıkoyan tüm şüpheler ve engeller onun üzerinden düşebilir ve tamamen etkisiz hale gelebilir.¹

Biz Tanrı'yı yalnızca kutsal veya aşina yerlerde değil, bir yolculuğun ortasında, gece tek başımızayken de bulabiliriz. "Ölüm gölgesi vadisinde yürüyor olsam da kötülükten korkmam; zira Sen benimlesin" (Teilim 23:4). Tüm manevi deneyimlerin en derin ve etkili olanı, diğerlerinin hepsinin temeli, yalnız olmadığımızı biliyor olmaktır. Tanrı bizi elimizden tutmakta, bize sığınak olmakta, düştüğümüz zaman bizi kaldırmakta, başarısız olduğumuz zaman bizi affetmekte, ruhumuzdaki yaraları Kendi sevgisinin yoluyla iyileştirmektedir.

Rahmetli babam Tora konusunda çok bilgili biri değildi. Böyle biri olma şansına sahip olamamıştı. Britanya'ya bir çocuk ve bir sığınmacı olarak gelmişti. Okulu genç yaşta bırakmak zorunda kalmıştı ve bunun dışında, o günlerde Yahudi eğitime dair olanaklar çok kısıtlıydı. Sadece hayatta kalma mücadelesi, ailenin zamanının büyük kısmını alıyordu. Ama onun bir Yahudi olarak dimdik, hatta bazen cüretkârca yürüdüğünü görürdüm, çünkü dua ettiği veya Teilim okuduğu zamanlarda Tanrı'nın yanında olduğunu yoğun bir şekilde hissetmekteydi. O basit inanç, babama muazzam bir vakar ve zihin kuvveti vermekteydi.

Onun Yaakov'dan aldığı miras buydu ve bizim aldığımız miras da budur. Bazen düşebilirsek bile, Tanrı'nın kollarına düşeriz. Başkaları bize olan inançlarını yitirirler bile, hatta biz kendimize olan inancımızı yitirsek bile, Tanrı bize olan inancını asla yitirmez. Ve kendimizi tamamen yalnız hissetsek bile öyle değildir. Tanrı oradadır, yanımızdadır, içimizdedir, ayağa kalkmamız ve yola devam etmemiz için bize ısrar etmektedir; çünkü yapılması gereken, yapmak için yaratılmış olduğumuz ve henüz yapmadığımız bir görev vardır. Zamanımızın bir şarkıcısı "Her şeyin içinde bir çatlak vardır. Işık işte bu şekilde girer içeriye" diye yazmıştı.² Kırık bir kalp, Tanrı'nın ışığının içeri girmesini sağlar ve göklerin kapısı haline gelir.

¹ Bratslav'lı Rabi Nahman, *Likute Moaran* 2:46.

² Leonard Cohen, "Anthem".

Şabat Sofrasında

1. Hiç zorlu bir deneyim sırasında Tanrı'nın varlığını hissettiğiniz oldu mu?
2. Rol modellerimiz olarak birkaç farklı atamız ve birkaç farklı annemiz olması sizce neden önemlidir?
3. Tüm atalarımız ve annelerimiz içinde, sizce neden özellikle Yaakov'un çocukları olarak, "Bene Yisrael" olarak adlandırıldık?

• Bu sorular, Rabi Sacks'ın bu haftaki Covenant & Conversation yazısının **Family Edition** versiyonundan alınmıştır. Nesilleri birbirine bağlayan, interaktif bir öğrenim için bu versiyonun bütününe şu bağlantıdan ulaşabilirsiniz: <https://www.rabbitsacks.org/covenant-conversation-family-edition/vayetse/how-the-light-gets-in/>

Family Edition şimdi Türkçe!